ONDERZOEK DOOR

HEMBYSE ARCHEOLOGIE :

site Kortrijk, Sint-Amandsplein 3-7

Voorliggend document is een:

Historisch/archeologisch onderzoek	☐
Verslag van resultaten (archeologienota of nota)	☐
Aanvraag toelating vooronderzoek	☐
Aanvraag onderzoek i.k.v. wetenschappelijke vraagstelling	☐
Programma van Maatregelen (archeologienota of nota)	☒
Archeologierapport (vlakdekkende opgraving)	☐
Eindrapport (vlakdekkende opgraving)	☐
Privacyfiche (enkel AOE)	☐
Ander:	☐

©Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

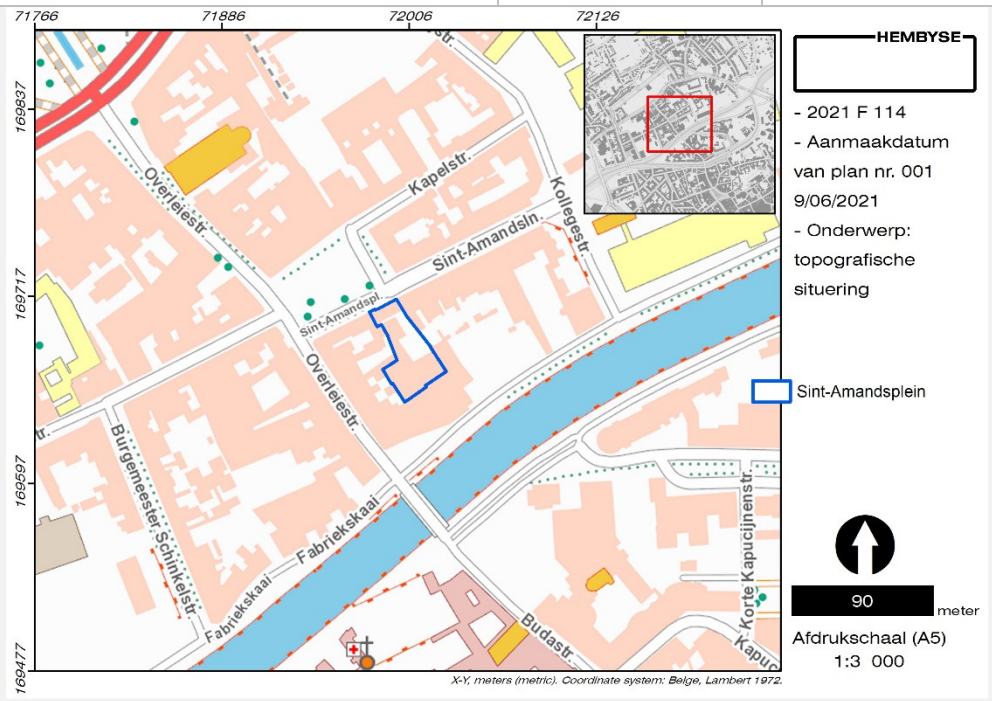
INHOUDSOPGAVE

1 Administratieve fiche 3
1.1 Situering van het onderzoeksgebied 3
1.2 Projectcodes of ID nummers 5
1.3 Betrokken actoren 5
1.4 Bewaring van de data 6
2 Staat van het onderzoeksgebied 8
2.1 Afbakening 8
2.2 Geplande toestand 9
2.2.1 Originele gewestplan 9
2.2.2 RUP/PRUP/BPA ? 10
2.2.3 Beschrijving geplande werken 11
2.2.3.1 Algemene beschrijving 11
2.2.3.2 Impact van de geplande werken 12
2.3 Bestaande toestand 12
2.3.1 Gekarteerd landgebruik 12
2.3.2 Gekarteerde bodembedekking 13
2.3.3 Plaatsbezoek 14
2.3.3.1 Arbeidershuisjes 16
2.3.3.2 De smederij 18
2.4 Het archeologietraject 20
2.4.1 Beslissingsboom 20
2.4.2 Onderzoeksopdracht 21
3 Dataset en waardering 23
3.1 Bestaande data 23
3.2 Ontbrekende data 24
3.3 Waardering 26
4 Literatuuroverzicht 28
4.1 Naslagwerken 28
4.2 Online bronnen 29
5 Lijst van figuren 30

1 Administratieve fiche

1.1 Situering van het onderzoeksgebied

Gewest	Vlaams Gewest		
Gemeente	Kortrijk		
Deelgemeente	n.v.t.		
Straat en straatnummer	Sint-Amandsplein 3-7		
Lambert 72-coördinaten	NO	X: 71997,836/Y: 169715,588	
	ZW	X: 72003,474/Y: 169650,004	
Oppervlakte	1453,598 m²	0,14 ha	
Oppervlakte bodemingreep	100%		

Kadastrale situering	Afdeling	2
	Sectie	F
	Percelen	420m; 437a; 438a; 438b; 443a

Datum van toekenning van de onderzoeksopdracht aan Hembyse bv	1 juni 2021
Situering van de opdracht binnen het archeologietraject	Archeologienota
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.
Opgemaakt volgens :	De Code van Goede Praktijk (hierna: CGP) voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en voor het gebruik van metaaldetectoren, werd op 11 december 2015 door de bevoegde minister vastgesteld. Sinds 1 april 2016 vervangt de Code van Goede Praktijk definitief de archeologische Minimumnormen. Sinds 1 april 2019 geldt versie 4.0 van de Code.
Duur van de opdracht	5 werkdagen
Kostprijs van de opdracht (enkel zichtbaar in privacyfiche)	

1.2 Projectcodes of ID nummers

	Projectcode	ID nummer
Bureaustudie	2021 F 114	
Landschappelijke boringen		
Verkennende boringen		
Waarderende boringen		
Prospectie met ingreep in de bodem		
Opgraving		
Interne projectsigle Hembyse BV	KOR-STA	

1.3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse BV (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
Veldwerkleider	Bart De Smaele	
Assistent-archeoloog/archeologen		
Aardkundige, assistent-aardkundige	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Conservator		
Natuurwetenschapper		
Geofysicus		
Materiaaldeskundige		
Fysisch-antropoloog		
Andere (regio)specialisten		
Initiatiefnemer (enkel zichtbaar in de privacyfiche)		
	Privaatrechtelijk	☒

	Publiekrechtelijk	☐
Omgevingsvergunning:	Verkaveling van gronden (verkaveling)	☐
	Verkaveling van gronden (afsplitsing)	☐
	Stedenbouwkundige handelingen (slopen)	☒
	Stedenbouwkundige handelingen (bouwen)	☒
Bevoegde overheid	Vlaamse Overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed	
	Werkgebied WA1	

1.4 Bewaring van de data

Plaats en jaar van uitgave	Gentbrugge, 2021
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	184
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2021. *Archeologienota naar aanleiding van de bouw van een residentieel complex aan het Sint-Amandsplein 3-7 te Kortrijk,* Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 184, Gentbrugge.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse BV Vogelhoekstraat 25A 9050 Gentbrugge

Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (enkel zichtbaar in de privacyfiche)	
Bewaring archeologisch ensemble	n.v.t.
Gebruiker van het archeologisch ensemble	n.v.t.
Bevoegde IOED/OEGemeente	IOED Leiedal
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	Trezoor

2 Staat van het onderzoeksgebied

2.1 Afbakening

Na het toekennen van de uitvoering van de onderzoeksopdracht aan Hembyse Archeologie is de eerste stap het bepalen van de exacte afbakening waarbinnen het desbetreffende onderzoek dient te worden uitgevoerd. De cartografische weergave daarvan kan worden teruggevonden in de administratieve fiche. De werkelijke staat (niet alleen stoffelijk, maar ook wat betreft eigendom, pachtovereenkomsten, uitvoeringstermijnen, financiële implicaties, enz.) van het onderzoeksgebied is immers één van de parameters op basis waarvan het correcte archeologietraject wordt bepaald (zie verder).
Het onderzoeksgebied is een (op kaart) afgebakend geheel, waarbij de afbakening op basis van een aantal parameters gebeurd is. Het onderzoek spitst zich toe op alle data binnen dit afgebakende geheel, maar in functie van de specifieke data-assessment (bijvoorbeeld landschappelijke of historische data) worden ook gegevens buiten dit geheel in rekening gebracht.

Het onderzoeksgebied is middels een polygoon (shapefile: *.shp-bestandsformaat, opgemaakt het GIS-platform ArcGIS), afgebakend op basis van de kadastrale kaart en/of het GRB, tenzij anders beschreven.

Terminologie: het is belangrijk om te weten dat:

- het “onderzoeksgebied” is het specifieke geheel binnen deze afbakening.
- de “onderzoekszone” is het ruimere regionale kader waarbinnen data ingezameld wordt, dit kader varieert van onderzoeksgebied tot onderzoeksgebied.
- het “projectgebied” is het deel van het “onderzoeksgebied” waarbinnen de initiatiefnemer de geplande werken wil laten plaatsvinden.

Deze terminologie wordt niet gespecifieerd in de CGP en is dus niet bindend.

2.2 Geplande toestand

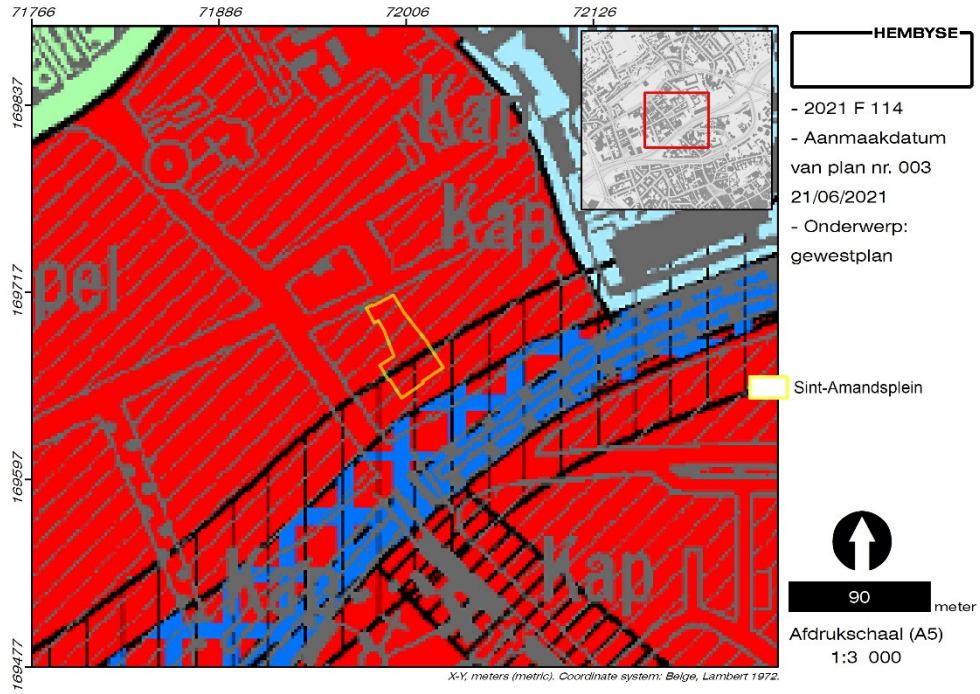
Binnen dit afgebakende onderzoeksgebied wordt een nieuwe ontwikkeling gepland, die gebonden is aan een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden of voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen. De mogelijkheden tot ontwikkeling van een welbepaald gebied zijn beperkt door de ruimtelijke verordenende plannen, die vanaf de jaren 1960 van de 20e eeuw opgemaakt zijn om de ongebreidelde aanwas van gebouwen en de inname van de open ruimte te structureren.
In 1962 werd via de "Wet op de Stedebouw" beslist tot de opmaak van een nationaal plan, streekplannen en gewestplannen. De gewestplannen zouden waar nodig aangepast en verder gedetailleerd kunnen worden door algemene plannen van aanleg (APA) en bijzondere plannen van aanleg (BPA). Er werden 48 afzonderlijke plangewesten aangewezen en hoewel meestal wordt gesproken over “het gewestplan”, bestaat het in realiteit dus uit verschillende deelplannen, die elk afzonderlijk werden goedgekeurd tussen 1976 en 1980.

2.2.1 Originele gewestplan

Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen de stad Kortrijk, en valt dus binnen het origineel gewestplan Kortrijk uit 1977. Het grootste deel van het onderzoeksgebied bevindt zich volgens dat gewestplan binnen woongebied. Het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied bevond zich volgens dat oorspronkelijke plan binnen een zogenaamd alternatief reservatie-gebied voor waterwegen[1]. Begin 2019 werden deze reservatiestroken opgeheven, waardoor het volledige onderzoeksgebied gekarteerd staat als woongebied.

---

[1] De gebieden die als "alternatief reservatiegebied" zijn aangeduid, houden op reservatiegebied te zijn, en alle werken en handelingen die overeenstemmen met de bestemming aangegeven door de grondkleur in het gewestplan mogen er zonder beperking worden uitgevoerd, vanaf de dag waarop de bevoegde overheid heeft beslist de werken van algemeen nut waarvoor die gebieden waren voorbehouden, niet uit te voeren.

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan.

Het gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een nieuwer plan. De meest recente gewestplannen dateren van het jaar 2000. Hierna zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plaatsen gewijzigd door de opmaak van ruimtelijke en provinciale uitvoeringsplannen en bijzondere plannen van aanleg.

2.2.2 RUP/PRUP/BPA ?

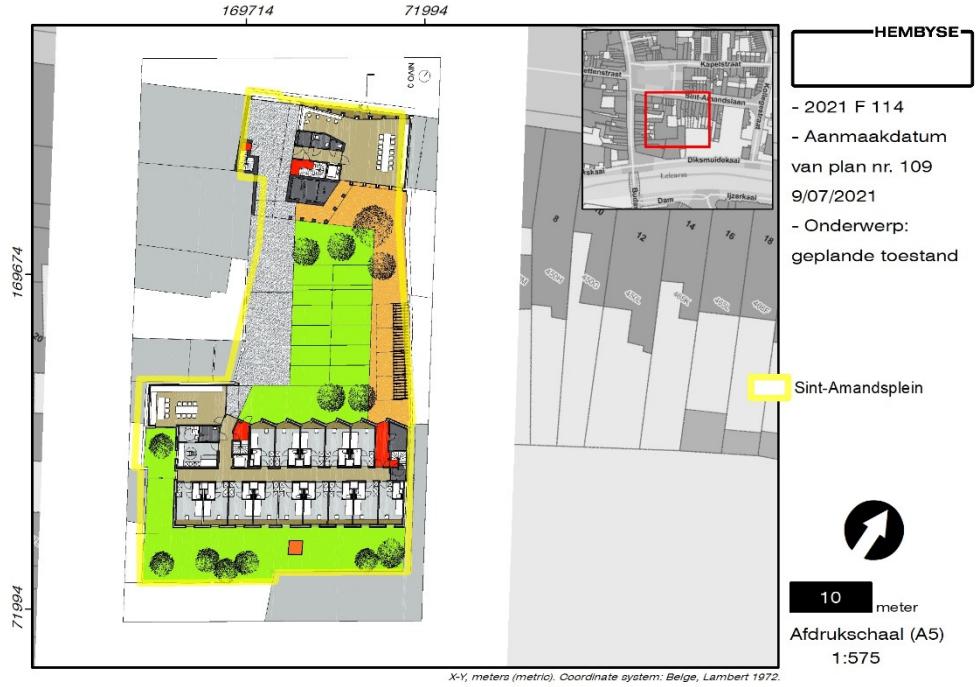
Het digitaal beschikbare gewestplan is echter enkel geschikt voor een gebruik op middenschalig niveau. In het verleden werden bestemmingsplannen aangemaakt om het oude gewestplan te verfijnen. Het huidige onderzoeksgebied is echter niet opgenomen in een jonger plan wat betreft de ruimtelijke ordening waardoor de bestemming niet gewijzigd is.

2.2.3 Beschrijving geplande werken

2.2.3.1 Algemene beschrijving

Binnen het kader van de ruimtelijke bestemming van het onderzoeksgebied wenst de initiatiefnemer (zie privacyfiche, enkel te raadplegen door het Agentschap Onroerend Erfgoed, nvdr.) het bestaande terrein te benutten voor de bouw van nieuwe woningen. De geplande werkzaamheden behelzen bijgevolg:

- Het slopen van de bestaande gebouwen (deze zijn in zeer slechte staat).
- Het volledig saneren van het gebied: uit het OBO blijkt immers een sterke vervuiling van het terrein. Hierdoor is de bodemingreep de facto 100%.
- Bouwen van nieuwe woningen met gemeenschappelijke tuinen.

Figuur 2. Inplantingsplan ontworpen toestand.

Voor meer gedetailleerde plannen en snedes wordt verwezen naar de bijlagen van deze archeologienota.

Deze geplande werken maken de opmaak van een archeologienota, die deel uitmaakt van de omgevingsvergunning, noodzakelijk.

2.2.3.2 Impact van de geplande werken

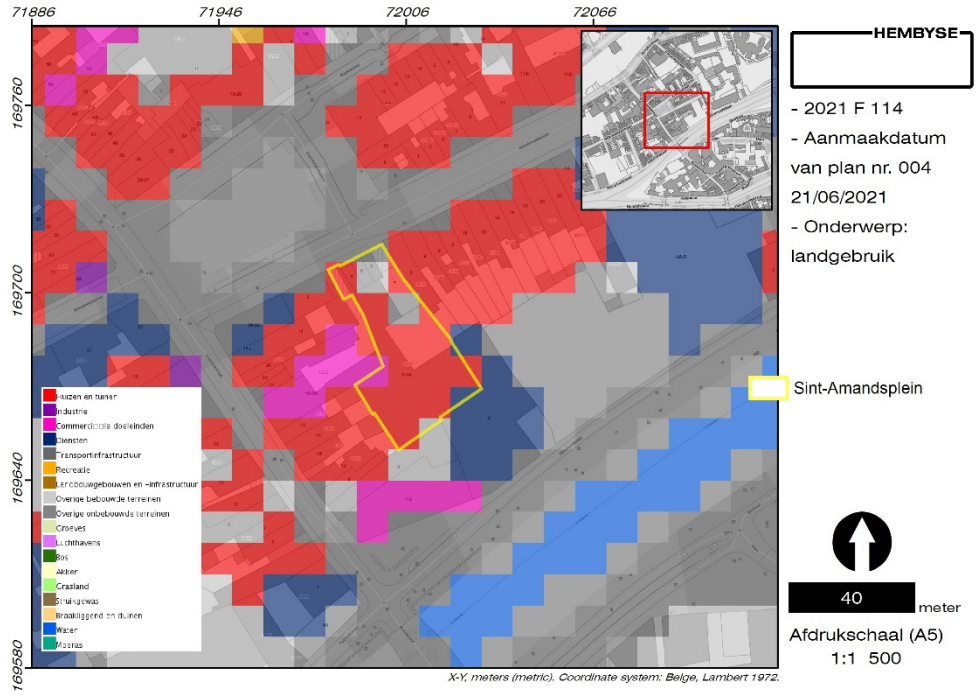
De geplande sloop en sanering heeft een nefaste impact op de bodem in het desbetreffende gebied (cf. infra). Het archeologisch kennispotentieel van het gebied dient te worden bepaald, aangezien de verstoring van de bodem ook een verstoring van de daarin mogelijk aanwezige archeologische resten met zich meebrengt.
Er is sprake van een totale bodemverstoring, aangezien alle gebouwen gesloopt worden en de site volledig gesaneerd wordt. Dit is een bodemingreep van 100%. Het enige deel van de huidige toestand die bewaard blijft is de vierkante schoorsteen in het zuidelijke deel van het terrein, dit is qua oppervlakte verwaarloosbaar.

2.3 Bestaande toestand

De gekarteerde bestaande toestand van het onderzoeksgebied is niet alleen een vereist onderdeel van de archeologienota, maar is ook het uitgangspunt voor het bepalen van het correcte archeologietraject. De stoffelijke eigenschappen van het onderzoeksgebied bepalen de meerdere of mindere mate waarin een volledig archeologisch onderzoek mogelijk is. Om de bestaande toestand vast te stellen, dient in eerste instantie kaartmateriaal te worden geraadpleegd, maar indien mogelijk ook het afstappen van het terrein te worden uitgevoerd.

2.3.1 Gekarteerd landgebruik

De huidige stoffelijke situatie van het onderzoeksgebied dient te worden onderzocht om het archeologietraject correct te bepalen. Met andere woorden: welke impact heeft het huidige (meest recente kartering is 2016) bodemgebruik op het archeologietraject ?

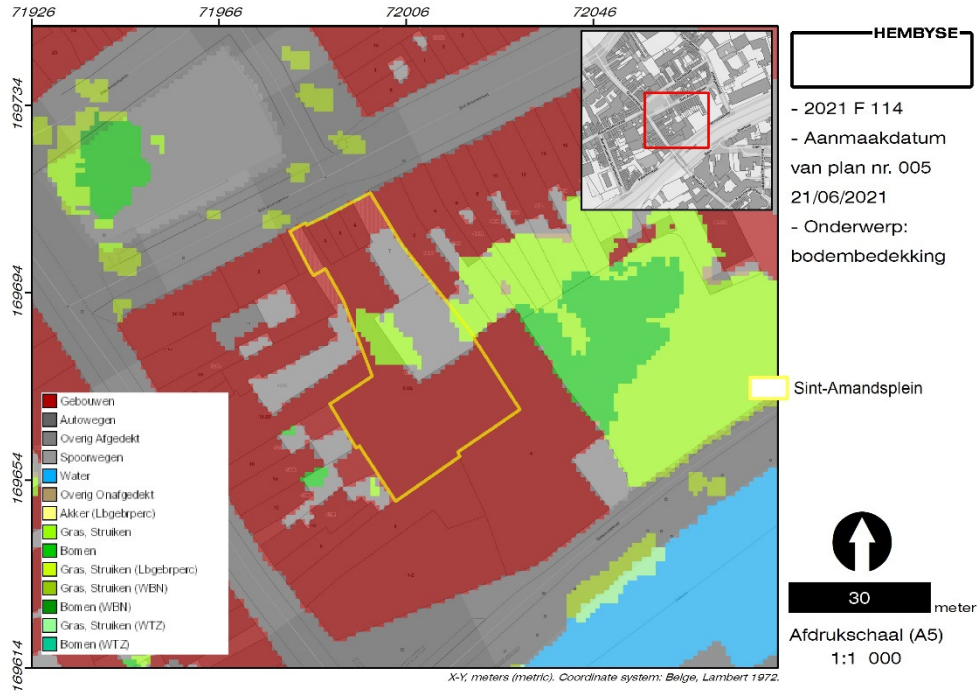
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio.

Het grootste deel van het onderzoeksgebied wordt gekarteerd als een zone met huizen en tuinen. Enkele kleinere zones staan gekarteerd als zones voor diensten of voor commerciële doeleinden, en hebben betrekking op de aanwezigheid van een kleine winkel voor zilverwaren, als enige restant van het verleden van de site als zilversmederij (cf. infra).

De impact op het archeologietraject is dat het onderzoeksgebied niet beschikbaar is voor een archeologisch vooronderzoek: er is immers sprake van een volledig bebouwd en verhard terrein. Het gebied is dus niet beschikbaar voor een regulier archeologietraject, indien zou blijken dat veldwerken noodzakelijk zijn.
Dit gekarteerde landgebruik komt overigens volledig terug op de bodembedekkingskaart voor Vlaanderen.

2.3.2 Gekarteerde bodembedekking

Op de bodembedekkingskaart is de 21e-eeuwse situatie grafisch weergegeven, weliswaar op een meer gedetailleerde en bijgevolg meer accurate manier. Deze kaart geeft weer op welke manier de bodem (zie §*Aardkundige situering*) afgedekt is.

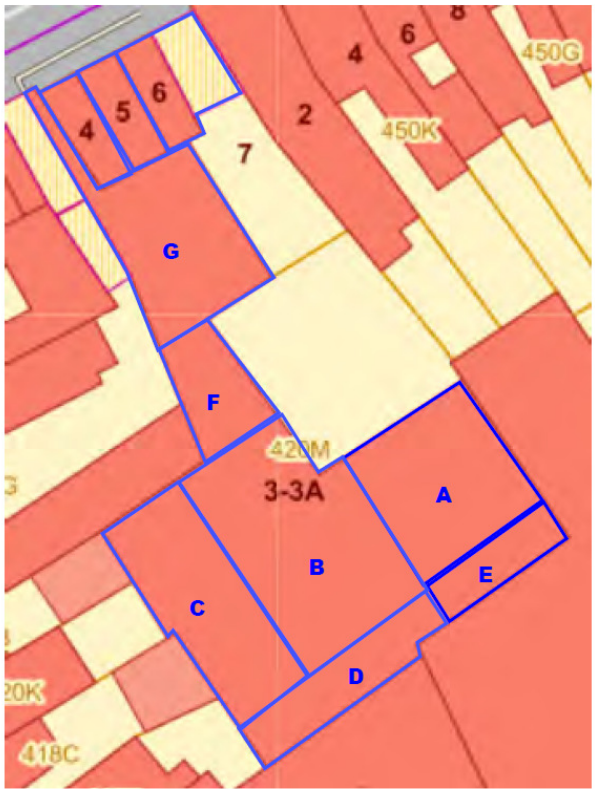
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.

Het grootste deel van het onderzoeksgebied wordt gekarteerd als “gebouwen”. Langsheen de noordoostelijke grens is sprake van een zone “overig afgedekt”, en centraal bevindt zich een kleine zone met gras en struiken. Dit blijkt in grote mate met de realiteit overeen te komen.

2.3.3 Plaatsbezoek

Op 10 juni 2021 werd een plaatsbezoek (zie bijlage voor alle foto’s van het plaatsbezoek) op de site uitgevoerd, met als doel een controle van de gekarteerde structuren binnen het onderzoeksgebied.

Figuur 5. Route van het plaatsbezoek ten opzichte van de meest recente luchtfoto. Onder: de indeling van het terrein in het SOP (B²ASC).

Het onderzoeksgebied kon worden betreden via de toerit ter hoogte van het Sint-Amandsplein 7. Hierbij werd duidelijk dat het onderzoeksgebied fundamenteel uit twee delen bestaat, namelijk de resten van een rij arbeidershuizen langs het Sint-Amandsplein en de aan het zicht onttrokken volledige infrastructuur van de zilversmederij in het achterliggende

gedeelte. De zilversmederij was grotendeels toegankelijk voor een plaatsbezoek: op dat moment was een opmeting van de gebouwen aan de gang, alsook de opmaak van een sloopinventaris (de arbeidershuizen werden samen met de medewerkers voor de sloopinventaris betreden). Ook in het sloopopvolgingsplan wordt de site enigszins verdeeld in de huisjes aan de straatzijde en in de gebouwen van de smederij.

2.3.3.1 Arbeidershuisjes

Aan het Sint-Amandsplein konden de restanten van vier arbeidershuisjes worden vastgesteld, het gaat om huisnummer 7 tot en met 4. Het huis nummer 7 is, waarschijnlijk bij de komst van de zilversmederij, omgebouwd tot een overdekte toerit. Hiervoor werd de gelijkvloerse verdieping opengemaakt, terwijl de ramen op de eerste verdieping werden dichtgemetseld (zie ook de §*Historische data*, waarbij dit opnieuw aan bod komt). Ter hoogte van het Sint-Amandsplein 4-5-6 is sprake van drie kleine, leegstaande woonhuizen.

Figuur 6. Zicht op het onderzoeksgebied vanaf het Sint-Amandsplein.

Nummer 6 is ooit in gebruik geweest als een winkeltje, gezien de opengewerkte gevel op het gelijkvloers, die recent met een snelbouwsteen is dichtgemetseld. De huisjes bestonden vermoedelijk allemaal uit twee bouwlagen en twee traveeën, waarbij (voor zo ver gekend, over nummer 7 zijn geen data) enkel het huisje nummer 6 van een kelder voorzien was.

Figuur 7. Zicht op (links naar rechts en boven naar onder) de dakstructuur van huisje nr. 7- nu toerit; de achterzijde van huisje nr. 7; het interieur van huisje nr. 6; de kelder onder huisje nr. 6.

De huisjes waren in zeer slechte staat en moeten oorspronkelijk alle vier hebben bestaan uit een voor- en achterplaats met een benepen koertje waar ook een wasplaats en toilet aanwezig waren. In deze achterliggende zone bevinden zich dus één of meerdere waterputten, alsook vermoedelijk beerputten met een overloop naar een riolering (in verbinding met de Leie ?). De achtermuur van de huisjes paalt direct tegen de opslagplaatsen en winkel van het Kortrijks Zilverhuis (nr. 3), nu een gebouw met sheddaken, toegankelijk via een poortje, maar in 1917 was dit achterliggende deel ook een aantal huisjes (cf. infra, gebouw G in het SOP), toegankelijk via een steegje. Aangezien de huisjes tot in de 2e helft van de 20e eeuw in gebruik geweest zijn, zijn de ondergrondse structuren zoals beer- en waterputten, nog van weinig archeologische waarde.

2.3.3.2 De smederij

Via het opengewerkte nummer 7 kunnen de werkplaatsen en magazijnen van de voormalige zilversmederij bereikt worden. Er is sprake van een kleine binnenkoer, waarrond de voornoemde gebouwen kunnen worden aangetroffen. Alle gebouwen zijn in slechte staat en een aantal is zelfs, door de aanwezigheid van duiven, planten en ingestorte daken, in zeer slechte staat.

Figuur 8. Zicht op (links naar rechts en boven naar onder) de centale werkhal (gebouw B), een volledig ingestort deel van het pand aan de zuidelijke perceelsgrens (gebouw D), een opslagplaats volledig onder de duivenexcrementen (de verdieping van gebouw A), de opslagplaats (de eerste verdieping van gebouw C).

De zilversmederij zelf (gebouw A) is toegankelijk via een helling: de werkplaatsen zelf liggen 0,5 meter lager dan de parking. Dit niveauverschil is ook zichtbaar in gebouw F, dat op hetzelfde niveau als gebouw A ligt.

Centraal in gebouw B is er sprake van een waterput (regenwater ?) en in het noordelijke deel van gebouw C is er sprake van een kelderverdieping,

die 1,1 meter lager dan het loopniveau daar ligt, dus minstens 1,6 meter lager dan de parking.

Figuur 9. De waterput centraal in gebouw B en de kelder in het noordelijke deel van gebouw : de kratten waarop de auteur staat liggen op de bodem van de kelder.

Het geheel geeft een desolate en zeer verwaarloosde indruk, van het zicht afgeschermd doordat het achter huizen verborgen ligt, maar eigenlijk een moderne stad onwaardig.

ARCHEOLOGISCHE RELEVANTIE:

Het onderzoeksgebied is zo goed als volledig bebouwd en dus fysiek niet beschikbaar voor een vooronderzoek in de vorm van boringen en/of proefsleuven.

2.4 Het archeologietraject

2.4.1 Beslissingsboom

Op basis van voorgaande parameters kan het archeologietraject worden bepaald. Dit gebeurt op basis van de "*Beslissingsboom voor verplicht archeologisch onderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen*". In dit geval zijn de "*Criteria bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen*" van toepassing:

Er is een omgevingsvergunning vereist/met vergunningsplichtige bodemingreep/niet in GGA/niet binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur/niet in beschermde archeologische site/ in VAZ/perceelsoppervlakte is groter dan 300m²/vergunningsplichtige bodemingreep is groter dan 100m²/geen bestaande lijninfrastructuur

- ⇨ **Een archeologienota is noodzakelijk**

De opmaak van de noodzakelijke archeologienota kan ofwel in een regulier, ofwel in een uitgesteld archeologietraject gebeuren.

Het reguliere archeologietraject bestaat uit 1. een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem en indien noodzakelijk 2. een vooronderzoek met ingreep in de bodem.

1. Een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat uit een bureauonderzoek en indien noodzakelijk niet-intrusief vooronderzoek op terrein (terreininspectie, controleboringen, ...).
2. Een vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaat uit één of meerdere intrusieve vooronderzoeken.

- ⇨ **De volgende parameter bepaalt het huidige archeologietraject: het te ontwikkelen gebied is door de aanwezigheid van gebouwen onbeschikbaar voor veldwerken en is dus niet beschikbaar voor een regulier archeologietraject.**

Op basis hiervan kan de huidige onderzoeksopdracht worden gedefinieerd.

2.4.2 Onderzoeksopdracht

Op basis van het afgebakende archeologietraject en de situering binnen dit archeologietraject is de huidige opdracht voor de onderzoekers van Hembyse Archeologie het opmaken van:

Bureaustudie/historisch onderzoek	☒
Landschappelijke boringen	☐
Verkennende en waarderende boringen	☐
Proefput in functie van steentijdsites	☐
Metaaldetectie/geofysisch onderzoek	☐
Veldkartering	☐
Proefsleuven/proefputtenonderzoek	☐
Vlakdekkende opgraving	☐
Andere: controleboringen	☐

Dit onderzoek of de combinatie van onderzoeken is een assessment van data, dat leidt tot een archeologische waardering van het onderzoeksgebied en een confrontatie met de geplande werken, waardoor een programma van maatregelen kan worden opgemaakt.

Het bereiken van dit onderzoeksdoel, het genereren van data en het opleveren van de onderzoeksdata, gebeurt strikt volgens het door AOE uitgestippeld methodologisch kader. Het archeologisch onderzoek in zijn geheel, hier benoemd als de “onderzoeksopdracht”, dient te voldoen aan het kader van basisvoorschriften die in de Code van Goede Praktijk (verder: CGP) zijn beschreven. De *“CGP voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren”* wordt gaandeweg aangepast en vernieuwd, waarbij dient te worden vermeld dat in dit dossier gebruikt gemaakt wordt van de vigerende versie van de CGP op het moment van gunning van de opdracht, tenzij anders beschreven.
Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.
Deze onderzoeksvragen zijn:

1. Kan er op basis van de bestaande dataset bepaald worden of er archeologische sporen, structuren of afgelijnde sites (“vindplaatsen”) aanwezig zijn ? Zo ja:
2. Is deze archeologische vindplaats voldoende waardevol dat het behoud in situ of ex situ de noodzakelijke investeringen verantwoordt ? Zo ja: motiveer.

Zoals altijd is de theorie eenvoudiger dan de praktijk en in die zin is een afwijking op de theorie ook het meest interessante. De CGP document is immers opgesteld om een realistisch werkinstrument te zijn waarop afwijkingen mogelijk moeten zijn. De meeste afwijkingen blijken pas noodzakelijk tijdens de uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem, er moet dus steeds een “speelruimte” tussen de theorie en de praktijk indachtig worden gehouden. Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten echter wel worden gemeld en gemotiveerd.

	JA	NEE
Zijn er in het huidige onderzoek afwijkingen op de CGP noodzakelijk geweest ?	☐	☒

Motiveer indien nodig:

Opgelet: data die niet relevant zijn voor de waardering van het huidige onderzoeksgebied worden niet in dit dossier opgenomen, tenzij anders vermeld.

3 Dataset en waardering

3.1 Bestaande data

Het archeologietraject bestaat uit een aantal onderzoeksmethodes, waarvan is afgewogen of deze “mogelijk” (uitvoerbaar), “nuttig” (archeologisch relevant), “schadelijk” (schadelijk voor het archeologisch bodemarchief) en noodzakelijk (noodzakelijk voor de waardering van het archeologisch kennispotentieel) zijn.
Op basis van het uitgevoerde traject kunnen de reeds toegepaste methodes worden getoetst.

Bureauonderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☒	☒	☐	☒	☐

toelichting

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat er naar alle waarschijnlijkheid geen archeologische sporen en structuren bewaard zijn. Het onderzoeksgebied is in de 19e en 20e eeuw volledig bebouwd: alle oudere gebouwen zijn gesloopt, het onderzoeksgebied is volledig opgehoogd en sterk vervuild.

Dit leidt tot de vraag: zijn deze methodes voldoende zodat een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de eventueel reeds gekende archeologische sporen mogelijk zijn ?

Antwoord: JA ☒ NEE ☐

Indien de dataset volledig is, kan deze aan de geplande werken worden getoetst en kan een beslissing genomen worden over de impact van de geplande werken.
Indien de dataset onvolledig is, worden in de volgende hoofdstukken verdere maatregelen getoetst.

3.2 Ontbrekende data

Indien de dataset onvolledig is, dient een afweging te worden gemaakt van mogelijke onderzoeksmethoden om de dataset te vervolledigen. Dit is dezelfde afweging als van de reeds toegepaste onderzoeksmethoden:

Controleboringen	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting
Het uitvoeren van manuele boringen is onmogelijk. De uitvoering van mechanische sonderingen is echter wel reeds uitgevoerd, waaruit een ophoging van minimaal 3 meter dik aanwezig is.

Geofysisch onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting
Het onderzoeksgebied leent zich niet voor deze onderzoeksmethode.

Landschappelijke boringen	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting
Binnen de Pleistocene sedimenten zijn er geen paleo-horizonten aanwezig en de ondiepe Holocene bodem is totaal verstoord.

Prospectie met ingreep in de bodem ifv sporensites (proefsleuven, proefputten)	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting
Er is weinig tot geen kans om nog archeologische grondsporen of goed bewaarde muurstructuren aan te treffen.

Vlakdekkende opgraving	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Eerder uitgevoerd
	☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Deze onderzoeksmethode heeft op basis van de bestaande dataset geen zin.

Indien één of meerdere onderzoeksmethodes **noodzakelijk** zijn voor het vervolledigen van de archeologische dataset, worden deze in het programma van maatregelen besproken.

Te nemen maatregelen:	JA	☐	NEE	☒

Korte omschrijving:

Vrijgave van het terrein.

Er zijn enkele duidelijke aanwijzingen voor de afwezigheid van archeologische sporen en structuren.

- **Het gebied is pas in de Late Middeleeuwen deel gaan uitmaken van de stad Kortrijk, dit als de wijk Overleie. Binnen het onderzoeksgebied bevond de bewoning zich aan de Koekstraat, het binnengebied was in gebruik als tuinen. Deze bewoningsstructuur kon worden herkend op het 16e en 17e - eeuwse kaartmateriaal, pas in de 18e eeuw is een uitbreiding van de Koekstraat in oostelijke richting gebeurd.**
- **Binnen het onderzoeksgebied waren vermoedelijk vijf 17e- eeuwse huisjes aanwezig, waarvan een laatste restant mogelijk aan de inkom van het Kortrijks Zilverhuis als inrit bewaard is. Dit is eerder bouwhistorisch relevant, archeologisch gezien is hierbij weinig verwachting. De huizenrij is immers in de 1e helft van de 19e eeuw verbouwd tot de huidige huisjes, deze huisjes zijn tot in de 2e helft van de 20e eeuw bewoond geweest.**
- **Een deel van het binnengebied is in de 19e eeuw reeds bebouwd, met een verdere bebouwing in de 20e eeuw. Er is sprake van een omvorming tot een kleine fabriek. In 1955 is er reeds sprake van een zilversmederij.**
- **Uit de bodemgegevens van het OBO blijkt een minimale ophoging met puinrijk materiaal tot een diepte van 3 meter onder het maaiveld, dit betekent tot 10 meter TAW. Aan de site Overlys werd een verstoring van de bodem tot 11 meter TAW**

vastgesteld, wat in een vergelijking met het archeologisch onderzoek aan de proosdij een volledige verstoring van het archeologisch bodemarchief zou betekenen.

- **De bouw van de zilversmederij heeft niet alleen voor een bodemverstoring (door de gebouwen en de verschillende loopniveaus) gezorgd, maar ook voor een zeer sterke vervuiling van de ondergrond.**

3.3 Waardering

Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de archeologische sporen mogelijk is, kan ook een waardering van de site worden gedaan.
Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel niet mogelijk is (onvoldoende data), dient de waardering te worden uitgesteld tot de dataset vervolledigd is.

Indien de site geen archeologisch kennispotentieel of potentieel op aanzienlijke archeologische kenniswinst bevat (door een totaal gebrek aan archeologische sporen en structuren), dan is de waarde van de site vanuit archeologisch standpunt uiteraard nul. Indien de site een aantal sporen en structuren bevat, dient het potentieel aan archeologische kenniswinst/kennisvermeerdering afgewogen te worden aan zowel de geplande werken als de maatschappelijke en economische investering die noodzakelijk is voor het bewaren van het archeologisch kennispotentieel.

Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.
Deze onderzoeksvragen zijn:

1. Bevat het onderzoeksgebied archeologische sporen, structuren of afgelijnde sites ?
   Het onderzoeksgebied bevat naar alle waarschijnlijkheid geen goed bewaarde archeologische sporen, structuren of sites. De oudste bewoning bevond zich aan de Koekstraat, maar deze bebouwing is in de 19e eeuw vervangen door hogere werkmanswoningen. De tuinen of koertjes waarin archeologisch zinvolle structuren (zoals

beer- en afvalputten) zouden kunnen worden aangetroffen, zijn niet meer bewaard.

2. Zo ja: Is deze archeologische vindplaats voldoende waardevol dat het behoud in situ of ex situ de noodzakelijke investeringen verantwoordt ? Zo ja: motiveer.

   De site heeft een bouwhistorische waarde, maar naar alle waarschijnlijkheid geen archeologische waarde. In de afweging kosten versus baten heeft het weinig zin om verder archeologisch onderzoek (i.e. prospectie) uit te voeren.

4 Literatuuroverzicht

4.1 Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: *Historische stadskern van Kortrijk* [online], https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140006 (geraadpleegd op 23 juni 2021).

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Bogemans F., 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, Kaartblad 29 Kortrijk*, Brussel.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

De Smaele B. & Pieters H., 2017. *Het Cleyn Broel. Archeologienota voor het onderzoeksgebied Sint-Amandslaan-Diksmuidekaai te Kortrijk*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 26, Gent.

Despriet Ph., 1977. *Ontstaan en ontwikkeling van Overleie*, in: De Leiegouw jaargang XIX, aflevering 1-2, pagina 195-228, Kortrijk.

Despriet Ph., 2008. *Kortrijk en Vauban (1633-1707). Het ontstaan en de topografie van een vesting. 4e tot 19e eeuw.*, Kortrijk.

Gysseling M., 1960. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*.

Lapon L., 2008. *De vroege stadsontwikkeling van middeleeuws Vlaanderen in geografisch kader*, Gent.

Reyns N. & Bruggeman J., 2014. *Archeologisch vooronderzoek Kortrijk – Diksmuidekaai.*, Rapporten All-Archeo bvba 204, Bornem.

Tanghe R. & Vancolen P., 1978. *Gedenkboek Stad Kortrijk 1830-1978* ., Kortrijk.

Van Bossele J., 1977. *De vesting Kortrijk.*, in: De Leiegouw jaargang XIX, aflevering 1-2, pagina 163-194, Kortrijk.

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

VMM, 2008. *Grondwater in Vlaanderen: het Centraal Vlaams Systeem*, Vlaamse Milieumaatschappij, Aalst.

4.2 Online bronnen

http://www.geopunt.be/
https://www.dov.vlaanderen.be/
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/
https://cai.onroerenderfgoed.be/
http://uurl.kbr.be
https://www.cartesius.be/
http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE
https://geoplannen.omgeving.vlaanderen.be/roviewer/?t=7&m=1&category=2
www.geologievannederland.nl
http://lukeuedasarson.com/NDcortoriacenses.html

5 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan. 10
Figuur 2. Inplantingsplan ontworpen toestand. 11
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio. 13
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand. 14
Figuur 5. Route van het plaatsbezoek ten opzichte van de meest recente luchtfoto. Onder: de indeling van het terrein in het SOP (B^2ASC). 15
Figuur 6. Zicht op het onderzoeksgebied vanaf het Sint-Amandsplein. ... 16
Figuur 7. Zicht op (links naar rechts en boven naar onder) de dakstructuur van huisje nr. 7- nu toerit; de achterzijde van huisje nr. 7; het interieur van huisje nr. 6; de kelder onder huisje nr. 6. 17
Figuur 8. Zicht op (links naar rechts en boven naar onder) de centale werkhal (gebouw B), een volledig ingestort deel van het pand aan de zuidelijke perceelsgrens (gebouw D), een opslagplaats volledig onder de duivenexcrementen (de verdieping van gebouw A), de opslagplaats (de eerste verdieping van gebouw C). 18
Figuur 9. De waterput centraal in gebouw B en de kelder in het noordelijke deel van gebouw : de kratten waarop de auteur staat liggen op de bodem van de kelder. 19

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van de in 2017 opgerichte vennootschap Hembyse BV.	
Maatschappelijke zetel:	*Vogelhoekstraat 25A, 9050 Gentbrugge*
BTW:	*BE 0677.720.687*
IBAN:	*BE25890214307282*
BIC:	*VDSP BE 91*
Telefoon:	*0032 472 89 97 66*
E-mail:	*info@hembyse.net*
Website:	*www.hembyse.net*
Sociale media:	*https://www.facebook.com/HembyseArcheologie/*